

ECB-undersøgelse: Stor offentlig sektor reducerer væksten

Dette notat gennemgår hovedresultaterne i en ECB-undersøgelse, hvor der fokuseres på sammenhængen mellem den offentlige sektors størrelse og væksten i BNP for OECD- og EU-lande. I undersøgelsen anføres det, at en stor offentlig sektor ud fra et teoretisk synspunkt vil være hæmmende for den økonomiske vækst på grund af bl.a. ineffektivitet i den offentlige produktion. Herudover vil de højere skatter, der følger af udbygning af den offentlige sektor, hæmme væksten. Hovedresultatet er, at en stigning i udgiftstrykket (alle udgifter under ét, dvs. offentligt konsum, overførsler, subsidier samt investeringer) på 1 pct. af BNP reducerer væksten i BNP pr. capita med knap 0,1 pct.point i EU-landene. Ses der alene på det offentlige forbrug, medfører en stigning på 1 pct. af BNP, at væksten reduceres med 0,3 pct.point. Ud fra resultaterne vil en reduktion i det offentlige forbrug i Danmark på 1 pct. af BNP (18 mia. kr.) øge den underliggende vækstrate med 0,3 pct.point. En stigning i skattetrykket på 1 pct. af BNP reducerer væksten i BNP pr. capita med 0,12 pct.point.

Siden 1960 har der været en betydelig udbygning af den offentlige sektor i de industrialiserede lande. Ifølge ECB-undersøgelsen "Government size, composition, volatility and economic growth",¹ vil en stor offentlig sektor ud fra et teoretisk synspunkt være hæmmende for den økonomiske vækst på grund af bl.a. ineffektivitet i den offentlige sektor. Herudover vil de højere skatter, der følger af udbygning af den offentlige sektor, hæmme væksten. Det skyldes, at højere skatter reducerer arbejdsudbuddet. I relation hertil undersøges effekten af størrelsen af den offentlige sektor på væksten i BNP pr. capita.

EU- hhv. øvrige OECD-lande i perioden 1970-2004

Der tages i undersøgelsen udgangspunkt i to grupper af lande: EU15-lande² og (øvrige) OECD-lande³. Herudover tages der udgangspunkt i perioden 1970-2004. Hovedresultatet i undersøgelsen er, at en stor offentlig sektor dæmper væksten i BNP pr. capita. i såvel OECD-landene som EU-landene⁴.

Stigning i samlet udgiftstryk reducerer vækst

I undersøgelsen findes, at en stigning i udgiftstrykket (alle udgifter under ét, dvs. offentligt konsum, overførsler, subsidier samt investeringer) har en signifikant negativ effekt på væksten. Specifikt findes, at en stigning på 1 pct. af BNP reducerer væksten i BNP pr. capita med 0,12 og 0,09 pct.point for OECD- hhv. EU-landene⁵.

I undersøgelsen opdeles som nævnt de offentlige udgifter på investeringer, subsidier, offentligt forbrug og transfereringer (overførselsindkomster) og udgiftskomponenternes effekt på væksten analyseres. Det findes, at subsidier og offentligt forbrug (udgifter til køb af varer og tjenester samt løn til offentligt ansatte) har en stor og signifikant negativ effekt på væksten, mens offentlige investeringer ikke har nogen signifikant effekt på væksten. Forklaringen herpå er, at offentlige investeringer kan være ineffektive og vise sig at fortrænge private investeringer. Dette gælder for såvel OECD som EU. Transfereringer (overførselsindkomster), viser sig at have en positiv effekt på væksten for EU-lande – men ikke for OECD-lande.

¹ "Government size, composition, volatility and economic growth", Working Paper Series No. 849, Januar 2008, ECB. Undersøgelsen er udført af António Afonso og Davide Furceri.

² Austria, Belgium, Denmark, France, Finland, Germany, Greece, Italy, Ireland, Luxembourg, the Netherlands, Portugal, Spain, Sweden, and the UK

³ Australia, Canada, Czech Republic, Hungary, Iceland, Japan, Korea, New Zealand, Norway, Poland, Slovakia, Switzerland and the United States.

⁴ Det fremhæves, at resultaterne er på line med andre empiriske resultater, der finder negative effekter på væksten i BNP af vækst i de offentlige udgifter.

⁵ Det findes også, at volatilitet i den offentlige sektors andel af BNP også dæmper væksten.

Stigning i det offentlige forbrug på 1 pct. af BNP reducerer vækst med 0,3 pct. årligt

Det findes, at såfremt det offentlige forbrugs andel af BNP øges med 1 pct., vil væksten i BNP pr. capita blive reduceret med 0,2 pct.point for OECD-lande og 0,3 pct.point for EU-lande. Der kan argumenteres for, at dele af det offentlige forbrug kan understøtte den økonomiske vækst. Fx kan der argumenteres for vigtigheden af institutioner, der beskytter den private ejendomsret (retsvæsen, politi mv.). Herudover vil et effektivt undervisningssystem, der bidrager til et højt uddannelsesniveau (og dermed høj human kapital) understøtte den økonomiske vækst. Det er dog bemærkelsesværdigt, at den aggregerede effekt af det offentlige forbrug på væksten er negativ.

Såfremt det offentlige forbrugs andel af BNP reduceres med 1 pct.point, øges væksten ifølge undersøgelsen med 0,3 pct. årligt for EU-lande. I Danmark kan dette beregningsteknisk opnås ved en besparelse på det offentlige forbrug på 18 mia. kr. (1 pct. af BNP).

Resultat konsistent med andre undersøgelser

Resultatet af undersøgelsen er konsistent med undersøgelser, der viser, at private virksomheder på konkurrencemarkeder er mere effektive end offentlige monopoler. Paldam, Christoffersen og Würtz⁶ (2007) refererer til en gennemgang af 400 videnskabelige artikler om effektiviteten i private virksomheder på konkurrencemarkeder i forhold til offentlige monopoler. De finder, at private virksomheder er 25-30 pct. mere effektive. Dette forklares ud fra to hypoteser. For det første, at de offentlige virksomheder ofte er beskyttede monopoler og derfor ikke udsættes for konkurrence. For det andet, at virksomheder, der er ejet af private, søger at maksimere forrentningen af den investerede kapital. Dette kan opnås ved at øge effektiviteten.

Forhøjelse af skattetryk på 1 pct. af BNP reducerer væksten med 0,12 pct.point

Undersøgelsen analyserer også skattetrykkets effekt på væksten. Resultatet er, at en stigning i skattetrykket på 1 pct. af BNP reducerer væksten i BNP pr. capita med 0,12 pct.point for OECD- og EU-landene. ECB finder endvidere, at sociale bidrag og indirekte skatter har en signifikant negativ effekt på væksten. En stigning i de indirekte skatters andel af BNP på 1 pct.point reducerer væksten med 0,4 pct.point hhv. 0,3 pct.point for EU hhv. OECD. En tilsvarende stigning i de sociale bidrag reducerer væksten med 0,4 hhv. 0,38 pct.point for EU hhv. OECD. De direkte skatter har ikke en signifikant effekt på væksten. Der gøres i undersøgelsen opmærksom på, at der tages udgangspunkt i de direkte skatters andel af BNP og ikke marginalskatten (der er en god indikator for skattesystemets forvriddende effekt).

⁶ Henrik Christoffersen, Martin Paldam, Allan H. Würtz: Public Versus Private Production and Economies of Scale. Public Choice (2007), vol. 130, pp. 311-328